

Meer weten?

Neem dan gerust contact op met een van onze accountmanagers.

Ronald Karsdorp Regio Westland, Delft, Pijnacker,
(manager) Nootdorp, Lansingerland

Hanneke de Jong Regio Leiden en SO/ VSO

HET JONGE KIND

HET JONGE KIND

Op vierjarige leeftijd komen kinderen de basisschool binnen. Sommigen voelen zich al groot en zijn toe aan leren, anderen lijken nog klein en kwetsbaar. De start op de basisschool markeert in ieder geval een nieuwe levensfase. De school heeft de taak de kinderen te laten wennen aan het schoolse leven en om ontwikkeling en leren te stimuleren. Dat is voor leerkrachten een vak apart. De adviseurs van OnderwijsAdvies zijn specialist op het gebied van het jonge kind. Zij willen u graag adviseren of een training voor u verzorgen. In deze brochure worden vier mogelijkheden genoemd die alles te maken hebben met een doorgaande ontwikkelingslijn.

1. Geletterdheid bij kleuters kan eerder en speelser
2. Spel begeleiden: hoe doe je dat?
3. Handelingsgerichte diagnostiek met jonge kinderen
4. Een beredeneerd aanbod: ook voor de jongste kinderen

Resultaten

- De deelnemers weten hoe zij in de dagelijkse praktijk een beredeneerd aanbod kunnen doen in de vorm van activiteiten en waarbij hun eigen rol en houding als leerkracht, het inrichten van de leeromgeving, de inzet van materialen en routines in de groepen centraal staan
- de deelnemers weten hoe zij méér samenhang kunnen brengen in de visie en de wijze waarop zij de ontwikkeling van kinderen observeren, in kaart brengen en stimuleren.

Wat kunnen we doen:

- het eigen onderwijsaanbod onderzoeken. Met het oog op de gekozen visie en met het oog op wat kinderen moeten leren in deze fase: leerlijnen c.q. ontwikkelingslijnen, kerndoelen
- weten wat je als aanbod kiest, welke materialen, welke rol je zelf speelt en waarom
- naar kinderen kijken en de stappen in hun ontwikkeling zien en volgen, gebruikmakend van observatie, registratie en een volgsysteem
- manieren vinden om kinderen te begeleiden en een aanbod te doen dat hen uitdaagt en ondersteunt.

Dit alles in relatie tot de schoolvisie.

In het traject wordt ingegaan op:

- afstemming en verruiming van het aanbod en de eigen rol als leerkracht in lijn met leerlijnen/kerndoelen en de visie
- het observeren en volgen van de ontwikkeling van kinderen
- het zo nodig kiezen van een werkwijze of systeem om ontwikkeling te volgen óf
- het bewust gebruiken van het volgsysteem dat al op school is, in lijn met de visie
- vanuit de gegevens van het volgsysteem komen tot een beredeneerd aanbod.

Doelgroep

- Leerkrachten in de onderbouw, intern begeleiders, directies, onderbouwcoördinatoren
- leerkrachten van een samenwerkingsverband

1. Geletterdheid bij kleuters kan eerder en spelser

Wilt u

- de kinderen in groep één en twee al een goede basis geven voor het leren lezen en schrijven?
- risicoleerlingen voor lezen en schrijven vroegtijdig opsporen en begeleiden?
- verantwoord aanbod doen in de kleutergroepen voor beginnende geletterdheid?
- vooral praktisch aan de slag met dit onderwerp?
- niet trainen, maar spelend stimuleren?

Samenvatting

Van leren lezen en schrijven is inmiddels bekend dat er een belangrijk traject voorafgaat aan het daadwerkelijk leren beheersen van deze vaardigheden: de fase van ontluikende en beginnende geletterdheid. Dat hieraan aandacht wordt besteed in de groepen één en twee, spreekt inmiddels vanzelf.

De manier waarop kan verschillen, maar als uitgangspunt worden de tussendoelen beginnende geletterdheid gehanteerd.

Wat kunnen we doen:

- kinderen in contact brengen met een geletterde omgeving
- kinderen ervaringen laten opdoen met boeken en verhalen: interactief voorlezen in de kleine kring
- kinderen zich laten oriënteren op geschreven taal, binnen een thema aandacht voor functionele lees- en schrijfactiviteiten, ook in spelsituaties

- kinderen stimuleren in het ontwikkelen van fonologische en fonemische vaardigheden zoals analyseren, synthetiseren en taalbewustzijn
- kinderen kennis laten maken met letters: lettermuur, abc-boekjes en betekenisvolle situaties.

In het traject wordt ingegaan op:

- inrichting van een geletterde leeromgeving
- inventarisatie tussendoelen beginnende geletterdheid
- uitbreiding van activiteiten/ routines rond tussendoelen
- leerkrachtvaardigheden om de activiteiten en routines optimaal uit te voeren, interactie en instructie
- observeren van kinderen bij geletterde activiteiten
- signaleren van risicoleerlingen
- begeleiden van risicoleerlingen
- aansluiting met groep drie.

Doelgroep

- Leerkrachten in de onderbouw (groep één tot en met drie), intern begeleiders, onderbouw-coördinatoren
- leerkrachten van een samenwerkingsverband

Resultaten

- De principes van een stimulerende geletterde omgeving worden in praktijk gebracht
- leerkrachten hebben kennis van theoretische achtergronden: betekenis van geletterdheid

4. Een beredeneerd aanbod: óók voor de jongste kinderen!

Wilt u

- ook voor de kleuters een weloverwogen aanbod realiseren?
- planmatig werken aan de ontwikkeling van kinderen?
- graag zo goed mogelijk de kinderen ondersteunen in hun ontwikkeling, óók in de ogen van de inspectie?
- voor uw team de meest passende werkwijze en middelen kiezen?
- een werkwijze en middelen die afgestemd zijn op de ontwikkelingsfase van jonge kinderen.

Samenvatting

Het onderwijs aan jonge kinderen staat al lange tijd in de belangstelling. Leerkrachten in de groepen één en twee weten maar al te goed hoe belangrijk de basis is voor de ontwikkeling, die op jonge leeftijd wordt gelegd. Een weloverwogen aanbod, dat de ontwikkeling van de kinderen optimaal ondersteunt en uitdaagt, is daarom van groot belang.

Tegelijkertijd heeft het onderwijs aan kleuters een eigen karakter en vraagt het een eigen aanpak en aanbod. Zo vinden leren en ontwikkeling bij jonge kinderen voor een zeer belangrijk deel plaats binnen spel en activiteiten die spel uitlokken. Binnen dit vrijere en op spel gerichte karakter van het onderwijs in de groepen één en twee, is planmatigheid essentieel om de ontwikkeling van de kinderen gericht en doelbewust te stimuleren. Dit betekent observeren, volgen en registreren van de ontwikkeling van kinderen. Om vervolgens op basis daarvan een aanbod te plannen dat past bij de schoolvisie. Daarbij moet het aanbod gericht zijn op onderwijsdoelen voor groep één en twee, maar zeker afgestemd zijn op de ontwikkelingsbehoeften en de belangstelling van de kinderen.

- waar liggen de sterke kanten bij het kind en bij de omgevingsfactoren?
- het verkennen van de ondersteuningsbehoeften van het kind
- de begeleiding die de leerkracht kan geven
- de videobeelden die in de klas zijn gemaakt.

Tijdens de bijeenkomsten wordt uitgegaan vanuit de dagelijkse praktijk en eigen casuïstiek.

Doelgroep

- Leerkrachten, onderbouwcoördinatoren, intern begeleiders
- (preventief) ambulante begeleiders

Resultaten

Betrokkenen hebben kennis gemaakt met de inhoud en werkwijze van Handelingsgerichte diagnostiek voor jonge kinderen in risicosituaties.

- leerkrachtvaardigheden met betrekking tot geletterde activiteiten zijn bewust geraakt en versterkt
- leerkrachten brengen hun eigen werkwijze rond geletterdheid in kaart en gaan 'nieuwe' activiteiten/ routines in praktijk brengen
- leerkrachten kunnen leerlingen bij geletterde activiteiten observeren en risicoleerlingen signaleren en begeleiden
- er is een soepeler overgang naar groep drie.

2. Spel begeleiden hoe doe je dat?

Wilt u

- ook weten wanneer je als volwassene meespeelt met de kinderen ?
- weten wanneer je je juist terughoudend opstelt?
- aansluiten met de juiste spelstimulansen?
- weten welke technieken ingezet kunnen worden om het actief spelen te ondersteunen?

Samenvatting

Spel is voor kinderen de basis voor het leren. Het is van fundamenteel belang voor de ontwikkeling van hun zelfvertrouwen en het goed kunnen omgaan met hun omgeving en andere kinderen.

Als leerkracht schep je de voorwaarden om kinderen zelfstandig te laten spelen in een uitdagende omgeving. Daardoor raken kinderen geïnspireerd om te komen tot rijk spel. Het doen-alsof spel geeft kinderen de mogelijkheid om te oefenen in rollen en greep te krijgen op sociale relaties.

Een afwisselende en gevarieerde spelomgeving is dus onmisbaar voor de kinderen. Daarom, hoe uitdagender de omgeving des te meer gelegenheid er is voor het kind om actief te zijn.

De meeste kinderen hebben baat bij en behoefte aan spelstimulansen en interacties met de leerkracht. De manier waarop dit gebeurt is cruciaal voor het actieve leren van de kinderen. Toch blijft het moeilijk om in te schatten wanneer je wel of niet meespeelt en ook op welke wijze je dit het beste kan doen. Daarnaast hebben sommige kinderen meer aandacht nodig omdat zij niet tot spel komen.

3. Handelingsgerichte diagnostiek met jonge kinderen

Wilt u

- vaardiger worden in het ondersteunen van jonge kinderen in risicosituaties?
- meer zicht krijgen op deze doelgroep?
- weten hoe er meer diagnostiek gedaan kan worden door de leerkracht en intern begeleider?
- meer inzicht krijgen in specifieke ondersteuningsbehoeften?

Samenvatting

De meeste leerkrachten signaleren doorgaans vrij snel 'dat er iets met een kind aan de hand is'. Hoewel de leerkracht niet meteen kan weten wat er aan de hand is, doen deze kinderen door hun gedrag ondertussen wel een direct appèl op de leerkracht.

Dit vraagt om extra deskundigheid van leerkrachten intern begeleiders en (preventief) ambulante begeleiders die door begeleiding/ scholing gerealiseerd kan worden. Centrale vraag hierbij is: 'Hoe komt het dat dit kind in deze onderwijssituatie dit gedrag vertoont?'

Essentieel uitgangspunt hierbij is dat er inzicht verkregen moet worden in de specifieke ondersteuningsbehoeften van een kind zowel op school als in de thuissituatie. Wat heeft dit (kwetsbare) kind in deze situatie nodig en hoe kan de leerkracht hieraan vormgeven in de groep?

In het traject wordt ingegaan op:

- signalering en nadere signalering tijdens gesprekken met ouders en leerkracht. Hoe is de ontwikkeling tot nu toe verlopen?
- wat heeft de leerkracht tot nu toe gedaan met welk effect?

Schoolniveau

Van de deelnemers wordt verwacht dat zij tussen de bijeenkomsten door praktijkopdrachten uitvoeren zoals het inrichten van een uitdagende hoek en het uitvoeren van een spelsituatie.

Aanvullende mogelijkheden op schoolniveau

Video-coaching in de praktijk behoort tot de mogelijkheden.

Zij lijken niet te kunnen spelen, komen moeilijk tot een spelkeuze of trekken zich terug in een hoekje. Ook zijn er in een groep wel kinderen die niet kunnen samenspelen. Gerichte begeleiding hierbij zal soms noodzakelijk zijn, waarbij rekening wordt gehouden met de kwaliteiten en voorkeuren van het kind.

Tijdens de bijeenkomsten wordt ingegaan op:

- het observeren van spel
- hoe doorbreek ik stereotiep spel?
- hoe kan ik nieuwe spelimpulsen geven als kinderen steeds hetzelfde spelen?
- hoe volg ik de spelimpulsen van het kind?
- op welke manieren kan ik meedoen aan het spel?
- hoe zorg ik ervoor dat ik het spel niet overneem?
- hoe begren ik drukke kinderen in het spel?
- planmatig begeleiden van spel
- hoe begeleid ik kinderen die niet tot spel komen?
- op welke wijze draagt de inrichting van de leeromgeving bij aan de ontwikkeling van kinderen en de begeleiding van spel?

Doelgroep

- Leerkrachten in de onderbouw, intern begeleiders, onderbouwcoördinatoren
- leerkrachten van een samenwerkingsverband.

Resultaten

- Leerkrachten hebben meer zicht op hoe zij het spel van kinderen actief kunnen begeleiden en hebben hierin ervaring opgedaan
- leerkrachten weten hoe en uitdagende leeromgeving het spel stimuleert.